הא נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל הפקדון רבא דייק מסיפא (א) נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה לשלם הא שילם אע"פ שנשבע למי משלם למי שהפקדון אצלו לאביי קשיא סיפא אמר לך אביי הכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא אמר לך רבא הכי קתני שילם ולא רצה לעמוד בשבועתו אלא שילם למי משלם למי שהפקדון אצלו תבעוהו בעלים לשומר ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה [א]תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים מי נפטר הגנב בהודאת שומר או לא נפטר הגנב בהודאת שומר אמר רבא [ב]אם באמת נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב בהודאת שומר בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו תיקו רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני (ב) [ג]בעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב [ד]תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביא עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא מי אמרינן מצי אמר ליה שומר לבעלים אתון כיון דשקליתו לכו דמי אסתליקתו לכו מהכא או דלמא מצי אמרי ליה כי היכי דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך טרחינן בתר גנבא שקלנא אנן דידן ושקול את דידך [ה]תיקו [ו]אתמר נגנבה באונס והוכר הגנב אמר אביי אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר אחד זה ואחד זה [ז]עושה עמו דין ואינו נשבע לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח רב הונא בר אבין נגנבה באונס והוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע אמר לך רבא הכא במאי עסקינן [ח]כגון שקדם ונשבע והא רצה עושה עמו דין רצה נשבע קאמר הכי קאמר [ט]רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין רבה זוטי בעי לה הכי [י]נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה בפשיעה מהו מי אמרינן כיון דנגנבה באונס כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה הדרה לשמירתו [כ]תיקו:

מתני' [ל]היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם קרן [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם הגוזל [א] את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לוה ובעלי חוב באין ונפרעים האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו בחייו

הא נשבע אע"פ ששילם. כיון דאטרחיה בשבועה למי משלם גנב כפל לבעל הפקדון כטעמיה דאביי דלעיל [ע"א]: **מי נפטר הגנב.** מן הכפל כשאר מודה בקנס: **בהודאה.** שהודה לשומר: **או לא נפטר.** דכיון דנשבע שומר תחילה נסתלק ושוב אינה בשמירתו ולא הויא הודאה: **אם באמת נשבע.** השומר שטען נגנבה באונס ונמצא כן: **נפטר הגנב בהודאת שומר.** דכיון דנאמן הוא אנן סהדי דאי הוה משתכחא בהמה ניחא ליה למריה דתיהוי בידיה דהאיך הלכך על שומר זה לחזור אחריה ותביעתו תביעה והודאת גנב הודאה: **ואם נשבע לשקר.** שטוען מת או נשבר או נשבה או נגנבה באונס ובא ונמצא שאינו כן דכיון דמגלייא מילתא דשקרן הוא אנן סהדי דלא ניחא ליה למרה דליהוי תו שומר עלה ותביעתו אינה תביעה: **ולא הניחוהו מאי.** מדלא נשבע נאמן הוא עדיין לבעלים או דלמא כיון דעמד לישבע תו לא מהימני ליה (ג) בעלים: **נשבע לשקר מהו.** מי אמרינן אכתי עליה רמיא דכיון דלשקר נשבע סופו להתחרט ולשלם הלכך תביעתו תביעה או לא: אית דגרס **אם באמת נשבע דלא פשע לא נפטר הגנב.** דכיון דבאמת נשבע אפטר ליה שומר ותו לא רמיא עליה למתבעיה לגנב ואם לשקר נשבע כגון דפשע נפטר הגנב בהודאת שומר דאכתי עליה רמיא לשלומי. ורלשון שמעתי ועיקר הוא דהכא איכא לאקשויי א"כ מאי בעי רבא עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו מהו השתא נשבע ממש דאסתלק ליה מבי דינא דתו לא רמיא עליה לא שבועה ולא פרעון עד שיבאו עדים שפשע אמרינן דנפטר הגנב דאכתי אשומר רמיא למתבעיה כל שכן היכא דלא נשבע דעליה רמיא לשלומי: **את עבדת לן מילתא.** טובה שילמת לפנים משורת הדין הלכך על דידן נמי רמיא למיעבד מילתא דטיבותא לאהדורי בתר גנבא ולמתבעיה ותביעתן תביעה: **נגנבה באונס.** בלסטים מזויין דשומר שכר פטור בו ואח"כ הוכר הגנב ויכול לכופו ולהוציא מידו: **רצה נשבע.** והבעלים יפרעו מן הגנב: **עושה עמו דין.** משלם לבעלים והוא יפרע מן הגנב: **ואם שומר שכר הוא.** אע"ג דפטור בלסטים מזויין הכא הואיל והוכר הגנב ולא יפסיד כלום עליו לטרוח אחריה לפיכך הוא ישלם לבעלים ויחזור ויפרע מן הגנב: **עושה עמו דין.** ישלם דמלוה עליו לחזור אחר האבידה: **לימא פליגא.** דרבא אדרב הונא בר אבין: **כגון שקדם ונשבע.** קודם שהוכר הגנב: **מתני' משלם קרן.** דאין חומש ואשם אלא אם הודה דכתיב בגזל הגר בפרשת נשא (ה) והתוודה: (ד) **ואחר כך מת אביו.** [ו]ואחר מיתת האב הודה: **הרי זה משלם קרן וחומש לבניו.** של אביו או לאחיו של אביו אם אין לו בנים ואף על גב דנפלה ירושה קמיה דהאיך בעי למעבד השבה ואין מעכב אפילו כנגד חלקו: **אין לו.** נכסים כל כך שיכול לוותר על חלקו או שאין רוצה להפסיד חלקו: **לוה.** מאחרים ומשיב לאחיו לקיים מצות השבה: **ובעלי החוב באין ונפרעין.** מן [ז]ההשבה את חלקו כגון אם היו שנים אחין והוא שליש נפרעים בעלי חובים מן [ח](ההשבה שליש החוב) והשאר יגבו ממנו:

בחייו

תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים והביא עדים. משמע דהודה לאחר שאין בעל הדבר דלא הויא הודאה ותימה אמאי לא בעי לענין קרן גופיה בשלא באו עדים אי הויא הודאה אי לאו ואמאי נקט והביא עדים משמע דלא מבעיא אלא לענין כפל וי"ל דמשום דאקרן לא הוי מצי למיפשט הא דפשיט אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב כו': **ולא** הניחוהו מהו. הקשה בקונט' אהך גירסא דגרסינן אם באמת נשבע לא נפטר גנב וכו' דא"כ מאי בעי רבא עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו מהו השתא נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דתו לא רמיא עליה כ"ש היכא דלא נשבע דעליה רמיא לשלומי ויש מתרצים דכיון דלא הניחוהו לישבע מחל לו והרי נפטר נמי שומר כאילו שומר נשבע באמת ותו לא רמיא עליה ולהכי קבעי ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דאע"פ שמחל לו השבועה לנתבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע באותה שעה: **נגנבה** באונס. נראה דאין שום גניבה קרויה אונס אלא בלסטים מזויין כדפירש בקונט' וכן מוכח לעיל בהכונס (דף נז.): **לבניו** או לאחיו. נראה לבניו של גזלן או לאחיו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המגיעו ונחשב אותו כאילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם אחיו והם אין באים מכחו אלא מכח אבוה דאבא כדאמר בסוף מי שמת (ב"ב דף קנט.) תחת אבותיך יהיו בניך הלכך אע"פ שאין לאביהן כאן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מההוא טעמא דב"ב או לאחיו כשאין לו בנים: **לוה** וב"ח באין ונפרעין. נראה לפרש לוה על הקרקע שלו מאחרים אפי' בלא אפותיקי דקרקע משועבד לבעל חוב ואח"כ נותן קרקע שלו לבניו או לאחיו בעבור הגזילה וכגון שאין הגזילה קיימת וחוזרים ב"ח ונפרעין מאותה קרקע אע"ג דיש לו שאר נכסים במה לפרוע ונראה דאין צריך לומר בשעת נתינתו לבניו או לאחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכאן דבלאו הכי אין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין צריך לפרש שילוה עליה או יעשנה אפותיקי למלוה ויחזירנה לבניו

עין משפט נר מצוה

קמא א ב ג ד ה מיי' פ"ד מהלכות גניבה הלכה ח טוש"מ סי' שנב:

קמב ו ז ח מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הלכה ו סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצד סעיף ו:

קמג ט י מיי' שם סמג שם:

קמד כ מיי' פ"ח מהל' גזלה ואבידה הל' ג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסז סעיף ה:

קמה ל מיי' פ"ה מהל' נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רטו סעיף ו וסי' רכג סעיף כ:

◆

מוסף רש"י

היכן פקדוני. אמר לשומר חנם היכן שורי אמר ליה אבד (שבועות מט.). **משלם קרן.** וכפל לא דאין כפל אלא בטוען גנבה, וחומש ואשם נמי לא שייכי אלא בהודאה, דכתיב בגזל הגר והתוודו (לעיל קו.). **הודה מעצמו.** שלא באו עדים (שבועות מט.). **משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו', והוו אשם גזלות, ולאו בא אלא על הודאת פיו, דאע"פ דלא כתב בהאי פרשה הודאה, כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם וגו' וחומש ואשם לאו בא אלא אשם (לעיל סו:). כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ושב מרשעו ובא להתכפר, דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' (שבועות מט.). **קונם אי אתה נהנה משלי.** מכל נכסי, אם מת יירשנו. שלא אמר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו, ולפיכך יירשנו אם מת (נדרים מב.).

מסורת הש"ס

א) ב"מ לג., ב) לעיל סב: קו. שבועות מט., ג) [צריך תיקון וכפרש"י וכן בכרעטורא ליתא תיבת ואשם], ד) [נדרים מב. מג.], ה) [במדבר ה], ו) עיין רש"א וכספר פ"י, ז) פ"א הירושה, ח) פ"א מן שליש הירושה.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דייק מסיפא דקתני נשבע: (ב) שם רב טביומי מתני הכי בעי: (ג) רש"י ד"ה ולא הניחוהו וכו' לבעלים הס"ד: (ד) ד"ה ונשבע לו ואח"כ מת אביו:

◆

הגהות הגר"א

[א] מתני' הגוזל כו' לבניו כו' נ"ב גירסת הרמב"ם לאחיו או לבניו ואם אין לו לוה כו' ור"ל שאין לו אחים ובנים ולא מצריך אלא שילא מתחת ידו ואף באחיו מחשב עמהם אח"כ וכל זה בגזילה קיימת: